

Atılım Üniversitesi Açık Bilim Politika Belgesi

Atılım Üniversitesi tarafından yürütülen veya desteklenen projelerden üretilen yayınlar ile Atılım Üniversitesi bünyesinde yapılan yayınların ve araştırma verilerinin yönetimi, saklanması, arşivlenmesi, derlenmesi ve korunması Atılım Üniversitesi Açık Bilim Politikasının çerçevesini oluşturmaktadır.

Kapsam

Bu Politika; tümüyle ya da kısmen Atılım Üniversitesi desteğiyle üretilmiş yayınlar, Atılım Üniversitesinde görev yapan araştırmacılar tarafından yapılan yayınlar, araştırma verileri ile Atılım Üniversitesi yayınlarını ve araştırma verilerini kapsar.

Açık Bilim Politikası Atılım Üniversitesi'ndeki tüm araştırmacılar için geçerlidir. Araştırmanın üçüncü kişilerce finanse edildiği durumlarda, erişim hakları, depolama ve saklama ile ilgili taraflarla yapılan herhangi bir anlaşma bu politikaya göre önceliklidir.

Amaç

1. Atılım Üniversitesi, kamu tarafından finanse edilen bilimsel çıktılara ücretsiz çevrimiçi erişim sağlamayı amaçlar.
2. Atılım Üniversitesi bilimsel çıktıları etkili ve geniş bir biçimde yaymayı, imkanlar dahilinde açık bilimi desteklemek amacıyla gerekli altyapıyı oluşturmayı ve geliştirmeyi taahhüt eder.
3. Atılım Üniversitesi, Kurumsal Akademik Arşivi aracılığıyla bilimsel çıktıların derlenmesine, uzun dönemli korunmasına, yayılmasına ve değerlendirmelerin yapılması amacıyla bu çıktılara erişilmesine olanak sağlar.

Haklar, Sorumluluklar ve Görevler

Atılım Üniversitesi şunlardan sorumludur:

1. Açık Bilim Politikasını desteklemek adına imkanlar dahilinde, gerekli altyapı ve finansmanı sağlamak.
2. Araştırmacıları ve diğer tüm personeli hedefleyen eğitim, öğretim ve bilinçlendirme faaliyetleri yoluyla bu geçişi desteklemek.
3. Benzersiz tanımlayıcıların (DOI'ler, ORCID veya diğerleri gibi) kullanımının zorunluluğunu sağlamak.
4. Veri Yönetimi Planlarının geliştirilmesi ile ilgili konuları içeren, ancak bunlarla sınırlı olmayan ulusal ve uluslararası yasalara uyumlu veriler ile ilgili tüm konulardan sorumlu bir Veri Yöneticisi atamak.
5. Verilerin ve diğer kayıtların depolanması, korunması, kaydedilmesi, saklanması ve dağıtımı için uzun vadeli korumanın yanı sıra, araştırmacılara uygun rehberlik için hizmetler sağlamak ve bu hizmetleri geliştirmek.
6. Vatandaş bilimi projelerine katılım, açık akran değerlendirmesi deneyimi veya Açık Eğitim Kaynaklarının kullanımı gibi yayınlara ve verilere açık erişimin sağlanmasının ötesinde araştırma değerlendirmesi ve ölçme kriterlerini iyileştirmede Açık Bilim uygulamalarını yerleştirmek.
7. Kurumsal Akademik Arşivin içeriğini sistem tarafından sağlanan istatistiklerle izlemek, politika uyumluluğunu takip etmek.

8. Kurumun akademik arşiv ve diğer araştırma altyapılarının FAIR (Findable=Bulunabilir, Accessible=Erişilebilir, Interoperable=Birlikte Çalışabilir, Reusable=Yeniden Kullanılabilir) veri ilkeleri ve Avrupa Açık Bilim Bulutu teknik özellikleriyle ilgili sertifika gerekliliklerine uygunluğunu sağlamak.

9. İçerik ve veri yayınlamak için Açık Lisans politikasına sahip olmak.

Araştırmacılar şunlardan sorumludur:

1. Bu politikada belirtilen ilke ve şartlara uygun olarak yayınları, verileri ve eğitim kaynaklarını yönetmek.

2. Öncelikli üçüncü kişilerle herhangi bir anlaşma olmaması durumunda, yayınların ve verilerin üretimi, işlenmesi, depolanması, yönetimi ve dağıtımı ile ilgili örgütsel, düzenleyici, kurumsal ve diğer sözleşmeden doğan yasal yükümlülüklerle uyum sağlamak.

3. Verilerin işlenmesini yöneten ilkelerin (mevcut politika ve fon verenlerin yetkilerine uygun olarak) bir Veri Yönetim Planında yer almasını sağlamak.

4. Benzersiz tanımlayıcıları (DOI'ler, ORCID veya diğerleri gibi) kullanmak.

Yayınlara Açık Erişim

1. Atılım Üniversitesi, araştırmacılarının hakem sürecinden geçerek yayınlanmış yayınlarının tam metinlerinin elektronik birer kopyasının (yayınlanmış makale veya makalenin yayınlanmadan önceki hakem kontrolünden geçmiş kopyası) ve ilgili üst verilerin yayına kabul edilmez, yazarın izniyle akademik arşivde zamanında depolanmasını sağlar. Bu durum, yayınların açık erişimde yayınlanması (Altın Açık Erişim) durumunda da geçerlidir.

2. “Yeşil Açık Erişim” söz konusu olduğunda, Atılım Üniversitesi 1. maddede bahsedilen tüm yayınların tam metinlerinin en fazla 6 ay içinde (Sosyal Bilimler ve Beşeri Bilimlerdeki yayınlar için 12 ay içerisinde) standart bir açık lisans altında erişilebilir olmasını zorunlu tutar. Monografların da akademik arşivde konulması depolanması zorunludur, ancak yayıncı kısıtlaması sona erene kadar erişim kapalı kalır.

3. “Kapalı” yayınların görünürlüklerini artırmak amacı ile yayının üst verilerinin açık bir şekilde erişilebilir olması gerekir.

4. Atılım Üniversitesi mensupları, birden fazla kurumdan birden fazla yazarla işbirliği yaparak hazırladıkları çalışmaları eser sahiplerinin tamamının izni olması koşuluyla Atılım Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşivi’nde depolayabilirler. Birden fazla Atılım Üniversitesi mensubu tarafından gerçekleştirilmiş çok yazarlı çalışmalarda ise, kaynağı başyazar depolar.

5. Atılım Üniversitesi, mensuplarının yayınlarını bireysel veya kurumsal olarak değerlendirirken sadece üst veri ve tam metinleri yukarıda belirtilen şartlara uygun olarak akademik arşivde depolanan yayınları değerlendirir.

6. Üyelerini telif hakkı sahipliğini korumaya ve sadece yayınlama için gerekli olan haklar konusunda yayıncılara lisans vermeye teşvik eder.

7. Atılım Üniversitesi, araştırmacıları Politika Belgesi’nin yürürlüğe girdiği tarihten önce yazdıkları yayınları akademik arşive koymaya ve bu yayınları mümkün olan en kısa sürede açık bir şekilde erişilebilir kılmaya teşvik eder. Atılım Üniversitesi, açık arşivinde yer alan bilgilerden yararlanılırken kaynak gösterilmesini zorunlu kılar.

Araştırma Verilerine Açık Erişim

1. Atılım Üniversitesi, araştırmacıların bilimsel yayınlarda sunulan sonuçları doğrulamak için gerekli olan araştırma verilerini uluslararası standartlarda uygun bir arşive koymalarını teşvik eder.
2. Atılım Üniversitesi Araştırma Ekosistemi “mümkün olduğunca açık, gerektiği kadar kapalı” ilkesine uyar. Eğer veriler yasal, gizlilik veya ilgili diğer (örneğin hassas veri veya kişisel veriler) nedenlerle açık değilse, bu anlaşılır biçimde açıklanmalıdır.
3. Atılım Üniversitesi Açık Bilim kaynaklarının izlenmesi için Açık Bilim Bulutu şartlarının kabul edilmesini teşvik eder.
4. Atılım Üniversitesi, araştırmacıların dahil oldukları her araştırma faaliyeti için uygun bir Veri Yönetim Planı sunma konusunda süreçler geliştirir.
5. Atılım Üniversitesi araştırma verileri için minimum arşiv süresi, kalıcı bir tanımlayıcının atanmasından sonra 10 yıldır. Gerekli arşiv süresinin sona ermesinden sonra veya yasal ve etik nedenlerden dolayı bu kayıtların silinmesi veya imha edilmesi durumunda, bu tür eylemlerin tüm yasal ve etik perspektiflerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Eğitim

Atılım Üniversitesi Kadriye Zaim Kütüphanesi; açık erişim yayıncılığı, açık veri, veri yönetimi, araştırma verisi ve araştırma etiği için gerekli becerileri içeren eğitim etkinliklerinin düzenlenmesini koordine eder.

Politikanın Geçerliliği

Bu politika Atılım Üniversitesi Senatosu tarafından her iki yılda bir gözden geçirilecek ve güncellenecektir. Atılım Üniversitesi Rektörlüğü, bu politikanın uygulanmasından sorumlu olacak ve gerektiğinde ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkların çözümünde ve politikada yapılabilecek değişiklikler konusunda yürütücü görevini üstlenecektir. Bu politikanın araştırma verileriyle ilgili olan bölümü Açık Bilim Politikasının geçerlilik tarihinden itibaren iki yıl boyunca pilot olarak uygulanacaktır.

Bu politika kapsamında öneri ve görüşlerin geliştirilmesi, açık bilim ve açık erişim konularında Üniversite bünyesinde farkındalığın artırılması amacıyla Atılım Üniversitesi Rektörlüğü tarafından “Açık Bilim ve Açık Erişim Çalışmaları Komisyonu” kurulmuştur.

İlgili Komisyon:

- Araştırmadan Sorumlu Rektör Yardımcısı
- Fakülte, Yüksekokul ve Enstitü Temsilcileri
- Atılım Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Direktörü'nden oluşacaktır.

Komisyon, gerekli gördüğü hallerde politikayı revize etmekten sorumlu olacaktır.

Açık Bilim Politikası, Atılım Üniversitesi Senatosu tarafından 23/07/2019 tarihinde onaylanmış ve bu tarihten itibaren yürürlüğe girmiştir.

EK: Tanımlar

Açık Akran Değerlendirmesi: İnceleme ve yayın süresi boyunca hem inceleyen hem de yazarın birbirlerinin kimlikleri hakkında bilgi sahibi olduğu bir bilimsel inceleme mekanizması olarak tanımlanmaktadır.

Açık Bilim: Bilimin; yayınların, araştırma verilerinin, laboratuvar notlarının ve diğer araştırma süreçlerinin ücretsiz erişilebildiği, araştırmanın yeniden kullanımı, dağıtımı ve üretilmesine izin veren koşullarla, diğer araştırmacıların birlikte çalışabileceği ve katkıda bulunabileceği şekilde yapılmasıdır.

Açık Eğitim Kaynakları (Open Education Resources): Başkaları tarafından eğitim amaçlı olarak serbestçe yeniden kullanmaya ve sürekli iyileştirmeye izin veren açık lisansları kullanan öğretim, öğrenme ve araştırma materyalleridir.

Açık Erişim: Bilimsel literatürün internet aracılığıyla finansal, yasal ve teknik bariyerler olmaksızın erişilebilir, okunabilir, kaydedilebilir, kopyalanabilir, yazdırılabilir, taranabilir, tam metne bağlantı verilebilir, dizinlenebilir, yazılıma veri olarak aktarılabilir ve her türlü yasal amaç için kullanılabilir olmasıdır.

- **Altın Yol Açık Erişim:** Araştırmacıların akademik dergilerde yayınlanan çalışmalarının yayınlanan dergi aracılığıyla ve yayınlandığı andan itibaren açık erişim olmasıdır.
- **Yeşil Yol Açık Erişim:** Araştırmacıların akademik dergilerde yayınlanan çalışmalarının yayına kabul edilmiş sürümünün birer kopyasının açık arşivlerde açık erişim olmasıdır.

Açık Veri: Herhangi bir telif hakkı, patent ya da diğer kontrol mekanizmalarına tabi olmaksızın herkes tarafından ücretsiz ve özgürce kullanılabilen, tekrar kullanılabilen ve dağıtılabilen veridir.

Akademik Çalışmalar: Atılım Üniversitesi mensuplarının araştırmaları, aldıkları fonlar ve yaratıcı faaliyetleri sonucu ortaya çıkan tüm çalışmaları ifade eder.

Akademik Arşivler ve Konu Arşivleri: Kamu kaynaklarıyla desteklenen bilimsel araştırmalardan üretilen yayınları, verileri ve diğer fikri ürünleri (tezler, ders malzemeleri, çalışma raporları, vb.) toplayan, düzenleyen ve uzun dönemli olarak arşivleyen sistemlerdir.

Araştırma: Bilginin ilerletilmesi hedefi ile her türlü yaratıcı ve sistematik çalışma olarak tanımlanmaktadır.

Araştırma Verisi: Bilimsel yayınlarda sunulan sonuçları doğrulamak için kullanılan veriler (örn. istatistikler, deney sonuçları, ölçümler, gözlemler, görüşme kayıtları, görüntüler, vb.) veya bir proje sırasında kullanılan ve Veri Yönetim Planı'nda açıklanan diğer verilerdir.

Araştırmacı: Çalışanlar ve doktora öğrencilerinin de dahil olduğu, istihdam düzeylerine bakılmaksızın, her seviyeden Atılım Üniversitesi araştırma personelinin herhangi bir üyesi olarak tanımlanmaktadır.

Atılım Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşiv Sistemi: Atılım Üniversitesi araştırmacılarının yayınlarına ve araştırma verilerine açık erişim sağlayan arşiv. Atılım Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşiv yazılımı aracılığıyla depolanmaktadır.

Atılım Üniversitesi Mensubu: Atılım Üniversitesi akademisyenleri, personeli ve öğrencileri "Atılım Üniversitesi Mensupları" olarak adlandırılmıştır.

Avrupa Açık Bilim Bulutu (European Open Science Cloud – EOSC): Avrupa Komisyonu'nun Nisan 2018'de ayrıntılarını açıkladığı, Avrupa Birliği'ndeki 1,7 milyon araştırmacı ve 70 milyon bilim ve teknoloji uzmanının akademik dergi ve kitaplarda "gömülü" verisinin toplanmasını ve bu verilerin herkesin kullanımına açılmasını hedefleyen bir projedir.

(<https://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm?pg=open-science-cloud>)

Depolama: Dijital materyallere gerektiği zaman ve sürekli erişimi sağlamak için yapılması gereken eylemlerin tümüdür.

DOI (Digital Object Identifier - Sayısal Nesne Tanımlayıcı): Online ortamda bulunan bir fikri mülkiyeti ya da bu fikri mülkiyetin bir parçasını tanımlayan tanımlayıcılardır. (<https://www.doi.org/>)

FAIR Prensipleri: Araştırma verisi yönetiminde veya Avrupa Açık Bilim Bulutu ile ilgili girişimlerden herhangi birinde yer alan bir kısaltmadır. Verinin Findable (bulunabilir), Accessible (erişilebilir), Interoperable (birlikte çalışabilir), Reusable (yeniden kullanılabilir) olması prensiplerine dayanmaktadır. (<https://www.go-fair.org/fair-principles/>)

Kapalı yayın: Basılı olarak veya dijital ortamda paylaşma ve erişime açma haklarının yayınevi veya dergiye devredildiği yayınlardır.

OpenAIRE: İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığının ortağı olduğu OpenAIRE Projesi, Avrupa Komisyonunun açık bilim hedefleri doğrultusunda bilimsel yayın çıktılarını, açık araştırma verilerine ve araştırma bilgisine erişime, verileri analiz etmeye olanak sağlayan ve içerik sağlayıcılara çeşitli servisler sunan teknik açık erişim altyapı projesidir. (<https://www.openaire.eu/>)

ORCID (Open Researcher and Contributor ID): Bilim insanlarını ve akademik otoriteleri benzersiz olarak tanımlamak için kullanılan alfanümerik koddur. (<https://orcid.org/>)

Telif Hakkı: Kişinin her türlü fikri çabası ile ürettiği ürünler üzerinde hukuken sahip olduğu maddi ve manevi hakların tamamıdır.

Uygun Arşiv: FAIR Prensipleri, OpenAIRE uyumluluğu, CoreTrust Seal (<https://www.coretrustseal.org/>) gibi kalite standartlarını karşılayan arşivdir.

Üst Veri: Bir bilgi kaynağını tanımlayan veri kümesi. Başka bir ifadeyle, sayısal bilgilerin ve bilgi kaynaklarının bulunması, kimliklendirilmesi, kullanımı ve yönetimi ile ilgili yapılandırılmış, tanımlayıcı bilgidir.

Veri Yönetim Planı (Data Management Plan): Araştırmacıların araştırma veri kalitesi, veri paylaşımı ve veri güvenliği konusundaki sorumluluklarını nasıl karşılayacaklarını gösteren bir araçtır.

Yayın: Kurumda bulunan araştırmacıların yayınlanmış (veya yayınlanmakta olan) hakemli çalışmaları olarak tanımlanır.

Yayın Kısıtlaması: Araştırma sonuçlarının veya yayına erişimin belirli bir süre erişime kapalı olmasıdır.